

CONTENTS

PREFAȚĂ	11
PREFACE	13
CUVÂNT ÎNAINTE	15
FORWARD	18
INTRODUCERE	21
INTRODUCTION	33
I. EMINESCU ÎN ACTUALITATE	46
I.1. Descoperirea unei conștiințe românești	48
I.2. Modelul antropologic eminescian sau „lecția” lui Eminescu despre iubire și adevăr	51
I. EMINESCU'S RELEVANCE FOR THE PRESENT AGE	57
I.1. Discovering a Romanian Consciousness	59
I.2. The Anthropological Eminescian Model or Eminescu's "lesson" on Love and Truth	62
II. MISIUNEA STATULUI ROMÂN ÎN VIZIUNEA LUI EMINESCU. ASPECTE ALE GÂNDIRII POLITICE EMINESCIENE	68
II.1. De ce avem nevoie de Eminescu, astăzi?	70
II.2. Eminescu sau despre Lecția Românilui Absolut.....	75
II. THE MISSION OF THE ROMANIAN STATE IN EMINESCU'S VISION. ASPECTS OF EMINESCU'S POLITICAL THOUGHT	79
II.1. Why Do We Need Eminescu Today?	81
II.2. Eminescu or about the Lesson of the Absolute Romanian .	86
III. EMINESCU-EDUCATOR AL NEAMULUI ROMÂNESC	91
III.1. Eminescu și Învățământul românesc	91
III.2. Modelul paideutic eminescian	95
III. EMINESCU - EDUCATOR OF THE ROMANIAN PEOPLE	99
III.1. Eminescu and the Romanian Education	99



III.2. Eminescu and the Paideutic Model	103
IV. ÎNSPRE FILOSOFIA LUI EMINESCU	108
IV.1. Dimensiunea universală a gândirii eminesciene	108
IV.2. Filosofia poeziei eminesciene.....	115
IV. A VIEW TO EMINESCU'S PHILOSOPHY	118
IV.1 The Universal Dimension of Eminescu's Thought	119
IV.2. The Philosophy of the Eminescian Poetry.....	126
V. ONTOLOGICUL CREAȚIEI EMINESCIENE.....	131
V.1. Poziția lui Eminescu în filosofia românească	133
V.2. Eminescu-metafizician.....	136
V. THE ONTOLOGY OF EMINESCU'S CREATION	143
V.1. Eminescu's Position in Romanian Philosophy	145
V.2. Eminescu-metaphysician.....	149
VI. FILOSOFIA IUBIRII LA EMINESCU.....	155
VI.1 Iubirea și sensul existenței	155
VI.2. Realitatea ontologică a suferinței și salvarea prin iubire ..	159
VI. THE PHILOSOPHY OF LOVE WITH EMINESCU	164
VI.1 Love and the Meaning of Existence.....	164
VI.2. The Ontological Reality of Suffering and Salvation Through Love.....	168
VII. FILOSOFIA DORULUI ÎN VIZIUNEA LUI EMINESCU.....	173
VII.1. Dorul –dimensiune ontologică românească	174
VII.2. Sensuri și simboluri ale dorului eminescian.....	178
VII.3. Dorul eminescian de la poezie la filosofie.....	180
VII. THE PHILOSOPHY OF LONGING IN EMINESCU'S VIEW ..	185
VII.1. Longing – a Romanian Ontological Dimension	186
VII.2. Meanings and Symbols of the Eminescian Longing	190
VII.3. Longing and the Eminescian Creation.....	193
VIII. EXISTĂ UN TIMP AL FERICIRII ÎN GÂNDIREA LUI EMINESCU?.....	198
VIII.1. Clipa fericită.....	200
VIII.2. Timp și destin.....	203
VIII.3. Viața este tristă, dar merită să fie iubită	206



VIII. IS THERE A TIME OF HAPPINESS IN EMINESCU'S THINKING?	208
VIII.1. The Happy Moment	210
VIII.2. Time and Destiny	213
VIII.3. Life Is Sad, but It Is Worth Being Lived	216
IX. EMINESCU-GÂNDITORUL „ÎMBĂTAT DE DUMNEZEU” ...	219
IX.1. Sacru și sacralitate în gândirea eminesciană	221
IX.2. Relația dintre om și Dumnezeu	225
IX. EMINESCU – THE THINKER “ELATED WITH THE LONGING FOR GOD”	229
XI.1. Sacred and Sacrality in Eminescu’s Thinking	231
IX.2. The Relationship between Man and God	235
X. EMINESCU – PROTOTIPUL ROMÂNULUI AUTENTIC.....	240
X.1. Cum este poporul român, cum este românul?!	240
X.2. Destinul poporului român	243
X. EMINESCU – THE PROTOTYPE OF THE GENUINE ROMANIAN.....	249
X.1. What is the Romanian People like, what is the Romanian like?!	249
X.2. The Destiny of the Romanian People	253
XI. EMINESCU ȘI MUZICA	258
XI.1. Armonia poeziei cu muzica.....	261
XI.2. De la muzica poeziei la filosofie.....	266
XI. A PHILOSOPHICAL PERSPECTIVE ON MIHAI EMINESCU'S RELATIONSHIP WITH MUSIC	271
XI.1. The Harmony of Poetry with Music	274
XI.2. From the Music of Poetry to Philosophy	279
XII. DRAMA EXISTENȚEI UMANE ÎN GÂNDIREA EMINESCIANĂ.....	285
XII.1. Existență și timp	286
XII.2. Modelul ontologic eminescian	290
XII.3. Destinul uman și moartea.....	295
XII. THE DRAMA OF HUMAN EXISTENCE IN EMINESCU'S THOUGHT	300
XII.1. Existence and time.....	301



XII.2. The Eminescian Ontological Model	306
XII.3. Human Destiny and Death.....	310
BIBLIOGRAFIE	315

PREFAȚĂ

Gabriela Pohoăță ne propune o surprinzătoare aplicare a grilei ontologice în cercetarea operei eminescine, care s-a impus odată cu apariția studiilor înnoitoare ale Rosei Del Conte, Svetlana Paleologu - Matta sau Theodor Codreanu.

(De altfel, și Ion Barbu vedea în Eminescu „mai ales om de gândire și studiu concentrat”, conform Definiri Literare, în volumul Poezii, editat de Romulus Vulpescu, 1970).

Cercetătoarea are în mod vădit ca punct de reper teoretic postulatul heideggerian că a gândi înseamnă a gândi Ființa. Și discursul mitopo(i)etic este conceput ca o rostire esențială a acesteia; esența poeziei trebuie înțeleasă pornind de la esența limbii; „or limba originară este poezia ca ctitorie a Ființei”.

Centrată temeinic pe aceste postuleri ale filosofului german, lucrarea de față ne demonstrează că Eminescu s-a distins ca nimeni altul „prin capacitatea de a se ridica la dimensiunea ontologică”, depășind subiectualul limitat din simțire și atingând dimensiunea universală a ființei umane.

Prin Scrisori, prin Luceafărul, prin alte poeme de mari proporții, dar și prin cele de mică întindere se impune ca meditativ, ca un filosof, ca un om marcat de nietzscheana pasiune de cunoaștere sau de faustica sete de absolut.

Existența nu se limitează la o anumită zonă a lumii, Poetul nostru cuprinzând-o sub diferite aspecte. De aceea, cercetarea de față



ne propune o triadă a situațiilor ontologice: existența ca totalitate, înfățișarea existentului, ființa propriu-zisă. Lui Eminescu i se atribuie statutul de fondator al gândirii metafizice românești.

Deși se recunoaște că nu este un creator de sistem filosofic precum Blaga, se demonstrează în mod just că „filosofia este fundamentul creației sale”.

În câmpul analizei intră nu doar poezia propriu-zisă, ci și însemnările manuscrise și articolele publicistice, fapt care asigură o cuprindere esențială a întregului repertoriu tematic ontologic. Se conturează pe parcurs o preocupare accentuată anume pentru sensurile existenței relevabile în reflecțiile asupra timpului, spațiului, în „filosofia iubirii” și „filosofia dorului”, în dialogul cu Dumnezeu/Demiurgul, în filonul muzical.

Meritul cărții „Ontologie și creație în filosofia lui Eminescu” a cercetătoarei Gabrielei Pohoăță este indiscutabil acela de a ne propune un nou declic hermeneutic, un Eminescu pornit să-și reveleze și să ne reveleze și nouă „cruda taină existențială”.

Acad. Mihai Cimpoi
Director de onoare al Centrului Academic Internațional
„Mihai Eminescu”
Chișinău, Republica Moldova

PREFACE

Gabriela Pohoățã proposes us a surprising application of the ontological grid in the research of the Eminescian work, triggered by the publication of the innovative studies of Rosa Del Conte, Svetlana Paleologu - Matta or Theodor Codreanu.

(Besides, Ion Barbu also saw in Eminescu "especially a man of thought and concentrated study", according to Literary Definitions, in the volume Poems, edited by Romulus Vulpescu, 1970).

The researcher's theoretical landmark is obviously the Heideggerian postulate that thinking means thinking the Being. And the mythopoetic discourse is conceived as an essential utterance of it; the essence of poetry must be understood starting from the essence of language; "or the original language is poetry as the foundation of the Being".

Thoroughly centered on these postulations of the German philosopher, the current work proves to us that Eminescu distinguished himself like no other "by the ability to rise to the ontological dimension", overcoming the limited subjective of feeling and reaching the universal dimension of the human being.

Through Letters, through the Evening Star, through other poems of large proportions, but also through those of small extent, he imposes himself as meditative, as a philosopher, as a man marked by



the Nietzschean passion for knowledge or the Faustian thirst for the absolute.

Existence is not limited to a certain area of the world, our Poet embracing it under various aspects. Therefore, the current research proposes a triad of ontological situations: existence as a whole, the appearance of the existent, the actual being. Eminescu is assigned the status of founder of Romanian metaphysical thought.

Although it is admitted that he is not a creator of a philosophical system like Blaga, it has been rightly demonstrated that "philosophy is the foundation of his creation".

The field of analysis includes not only poetry itself, but also manuscript notes and journalistic articles, which ensure an essential coverage of the entire ontological thematic repertoire. Throughout the book, an accentuated preoccupation emerges specifically for the meanings of existence revealed in the reflections on time, space, in the "philosophy of love" and "philosophy of longing", in the dialogue with God/Demiurge, in the musical vein.

The merit of the book "Ontology and Creation in Eminescu's Philosophy" written by the researcher Gabriela Pohoăță is indisputably that of proposing a new hermeneutic trigger, an Eminescu set to reveal to himself and to reveal to us the "cruel existential secret".

*Acad. Mihai Cimpoi
Honorary Director of The International Academic Center
"Mihai Eminescu"
Chișinău, The Republic of Moldova*

Cuvânt înainte

Autorul lucrării de față, Gabriela Pohoăță este profesor universitar doctor abilitat în filosofie, cu o îndelungă și fructuoasă activitate de cercetare științifică concretizată în lucrări de specialitate, studii, cursuri și sinteze cu o tematică variată din domeniul filosofiei, fie acestea în registru speculativ sau mai receptive la referințe, ipoteze și ipostaze aplicative. Totodată, a înființat și editează de ani mulți două reviste academice de cercetare științifică, respectiv: Cogito. Multidisciplinary Research Journal și Euromentor Journal. Studies about Education - recunoscute internațional din punctul de vedere al colaboratorilor și al indexării. Întreaga sa activitate științifică, didactică și publicistică exprimă vocația unui apostolat cu tradiție haretiană, preocuparea constantă pentru efectele spirituale, modelatoare, atitudinale ale textelor. O dovadă incontestabilă a faptului că urmărește finalitatea moral-formativă a ideilor este chiar această carte-omagiu care oferă o imagine complexă – voit completă - asupra operei și personalității lui Mihai Eminescu, fără a practica imperative metodologice inhibante, fără zgura atâtor exegeze virusate ideologic, deci fără pre-concepții, ci cu o luciditate proaspătă care nu-și refuză – ci, dimpotrivă, primește firesc – o afectivitate stilistică inocentă prin care se amplifică ea însăși, ca luciditate onestă și exercițiu al unei spiritualități responsabile față de sine și în raporturile cu lumea.

Interpretarea textelor eminesciene și folosirea suportului bibliografic au fost realizate cu pasiunea cunoașterii profunde a



gândirii eminesciene, sporind astfel transparența mesajului care solicită implicarea într-o receptare corectă, lipsită de suspiciuni și precauții inutile. Deși problematizantă ca fond ideatic, această lucrare impune un tonus afectiv liniștitor, tolerant și deschis la retrăirea empatică a sensurilor. Este, de fapt, sinteza, construită din aproape în aproape, în tihnă, cu autorefecție, încă din studenție și până în clipa de față, cu diferite prilejuri și praguri profesionale, recursul la substanța spirituală a operei eminesciene fiind o constantă impulsionată de croiala sufletului și încărcătura simbolică a mediului socio-cultural, cu inevitabilele responsabilități care le însoțesc.

Tonul confesiv este mereu activ în articulațiile textuale și în humusul psihologic subtextual, deși apare explicit doar fragmentar, mai pe larg doar în Introducere. De aceea, cred că intenția care coordonează rigoarea analizelor este intens personală și supraordonată interesului științific propriu-zis. Spus direct și simplu: deși este o contribuție științifică la cunoașterea operei lui Eminescu, această lucrare are calitățile unei mărturisiri, a unei fixări afective pe valori și simboluri aflate dincolo de aprecieri și opinii ocazionale, un orizont al sacralului cultural și al devoțiunilor care vertebrează o cultură și istoria unei comunități. În prelungire firească, se conturează o pledoarie, pe măsură ce, de la un capitol la altul, se radiografiază concepte de sociologie politică din publicistică, raporturile filosofiei cu reflecția originală, marile tematizări poetice: dorul, iubirea, clipa și destinul, fericirea, drama existenței omenești, istoria națională ș.ș.m.d.

Titlul este deopotrivă cuprinzător și sugestiv. Autoarea încearcă să decodifice modul eminescian de a percepe, pricepe și valoriza omul, viața, istoria, sensul vieții omului în raporturile sale cu lumea și cu semenii ș.a.m.d. Deși nu a elaborat un sistem filosofic, opera eminesciană are o unitate structurală, exprimă un anume mod de a fi pe lume și de a te devota unor cauze mult mai înalte, importante și valoroase decât propria persoană. Se poate identifica o anume ontologie care dezvăluie rostul omului ca individ și cel al istoriei colective/naționale, menirea organizării statale, drama existențială a speciei noastre, profilul psiho-spiritual al poporului român ș.a. Caracterizarea lui Eminescu, urmându-l pe C. Noica, drept românul



autentic nu este o mitizare și nici nu presupune o mistificare a operei sale, ci înseamnă doar surprinderea unei dimensiuni arhetipale cu valențe filosofico-pedagogice.

Acesta este – cred – sensul prim și ultim al acestei contribuții științifice și filosofice în eminescologie.

Prof. univ. dr. Vasile Macoviciuc